

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าเรื่องสมรรถนะของครูผู้สอนที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ
 - 1.1 ความเป็นมาของสมรรถนะ
 - 1.2 ความหมายของสมรรถนะ
 - 1.3 องค์ประกอบของสมรรถนะ
 - 1.4 ประเภทของสมรรถนะ
 - 1.5 สมรรถนะครู
 - 1.6 การสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครู
 - 1.7 องค์ประกอบของสมรรถนะครู
2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน
 - 2.1 ความหมายของทักษะ
 - 2.2 ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน
 - 2.3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

1.1 ความเป็นมาของสมรรถนะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 2) เพื่อให้การกำหนดตัวบ่งชี้พฤติกรรมเป็นไปอย่างถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้น รวมถึงเป็น

แนวทางให้ส่วนราชการนำสมรรถนะในความหมายเดียวกันไปใช้ประกอบการประเมินสมรรถนะได้ สำนักงานข้าราชการพลเรือน จึงจัดทำคู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน : สมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายคำจำกัดความของสมรรถนะหลัก และรายละเอียดของสมรรถนะในแต่ละระดับ เพื่อให้ผู้ที่ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดสมรรถนะดังกล่าวได้ถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ชูชัย สมितिโกร (2550, หน้า 65) ได้กล่าวว่า สมรรถนะมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและองค์กรดังนี้ 1) สมรรถนะช่วยให้องค์กรสามารถคัดสรรบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ดีทั้งด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการทำงานเพื่อปฏิบัติงานได้สำเร็จตามความต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง 2) สมรรถนะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนเองว่าอยู่ในระดับใดและจำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น 3) สมรรถนะสามารถนำไปใช้ ในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในองค์กร 4) สมรรถนะช่วยสนับสนุนให้ตัวชี้วัดหลักของผลงาน (key performance indicators : KPIs) บรรลุเป้าหมายที่สมรรถนะเป็นตัวบ่งบอกได้ว่าถ้าต้องการให้บรรลุเป้าหมายของ KPIs แล้วจะใช้สมรรถนะใดบ้าง 5) สมรรถนะป้องกันไม่ให้อผลงานเกิดจากโชคชะตาเพียงอย่างเดียว เช่น ยอดขายของพนักงานขายเพิ่มขึ้นสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดทั้งๆ ที่พนักงานคนนั้นไม่ค่อยตั้งใจทำงานมากนักแต่เนื่องจากความต้องการของตลาดสูงจึงทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นเองโดยไม่ต้องทุ่มเทความพยายามมากมายนัก แต่ถ้ามีการวัดสมรรถนะแล้วจะทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่าพนักงานคนนั้นประสบความสำเร็จเพราะโชคช่วยหรือความสามารถของเขาเองและ 6) สมรรถนะช่วยให้การหล่อหลอมสมรรถนะขององค์กรประสบความสำเร็จเร็วยิ่งขึ้น เพราะถ้าบุคลากรในองค์กรทุกคนปรับสมรรถนะของตนเองให้เข้ากับมาตรฐานที่องค์กรกำหนดตลอดเวลา ในระยะยาวก็สามารถส่งผลให้เกิดเป็นสมรรถนะเฉพาะขององค์กรนั้นๆ เช่น เป็นองค์กรแห่งการคิดสร้างสรรค์เพราะทุกคนในองค์กรมีสมรรถนะในเรื่องการคิดสร้างสรรค์

จากการศึกษาความเป็นมาของสมรรถนะ ผู้วิจัยสรุปความเป็นมาของสมรรถนะได้ว่า องค์กรทุกองค์กรมีการกำหนดสมรรถนะของบุคคลในองค์กรเพื่อเป็นการกำหนดตัวบ่งชี้พฤติกรรมให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นและทำให้ผู้ที่

ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการพฤติปฏิบัติตน และสร้างมาตรฐาน คุณภาพของบุคคลในองค์กรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงมีการกำหนดสมรรถนะขึ้นมาเพื่อเป็นบรรทัดฐานของบุคคลในองค์กร

1.2 ความหมายของสมรรถนะ

คำว่า สมรรถนะ (competency) มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ความสามารถ หรือ สมรรถนะ ในภาษาอังกฤษมีคำที่มีความหมายคล้ายกันอยู่หลายคำ อาทิ เช่น expertise, fitness, capability, ability, proficiency, expertise, skill, aptitude โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนใช้ภาษาไทยว่า “สมรรถนะ” แต่ในบางองค์กรใช้คำว่า “ความสามารถ” ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า “สมรรถนะ” หรือ competency ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า “สมรรถนะ” ไว้หลายทัศนะ ดังต่อไปนี้

รัศมี สีหะนันท์ (2552, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย หรือได้รับผิดชอบของตนได้ดี ส่งผลให้องค์กรพัฒนาขึ้น

นันทิยา ชัยชนะเลิศ (2552, หน้า 32) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ

นพดลย์ เพชระ (2552, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนได้ดี ส่งผลให้องค์กรพัฒนาขึ้นตามเป้าประสงค์

คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน (2553, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่กำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะตามหน้าที่ปฏิบัติ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามสายงาน หน่วยงานและส่วนราชการ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

อารีวรรณ น้อยดี (2553, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ความสามารถ

ทักษะ กระบวนการและคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่น

คู่มือการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง เจตคติ ค่านิยม ความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานตามภารกิจงานในสถานศึกษา

ธนฐา สันแก้ว (2553, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า คุณลักษณะของครูผู้สอนอันเนื่องมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ บุคลิกภาพในด้านต่างๆ ทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

McClelland (1973, p. 12) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในแต่ละบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

อัครศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2550, หน้า 30) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ทักษะความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ แรงจูงใจ หรือคุณลักษณะที่เหมาะสมของบุคคลที่สามารถปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของสมรรถนะ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความหมายของสมรรถนะได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ กลุ่มพฤติกรรมที่องค์การต้องการจากข้าราชการ เพราะเชื่อว่าหากข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์กรกำหนดแล้ว จะส่งผลให้ข้าราชการผู้นั้นมีผลการปฏิบัติงานดีและส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 องค์ประกอบของสมรรถนะ

David C. McClelland (1973, อ้างถึงใน พรทิพย์ บุญสะ, 2555, หน้า, 15) ตามแนวคิดของเดวิด แมคเคลแลนด ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะออกเป็น 5 ส่วน

1. ความรู้ (knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น

2. ทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) คือ เจตคติค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็นเช่นความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. แรงจูงใจหรือเจตคติ (motives/attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

จากการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะ สรุปได้ว่า ทักษะ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจ ที่เราสามารถสังเกตเห็นได้ ซึ่งเป็นลักษณะที่แต่ละบุคคลแสดงและสามารถวัดได้ แต่ยังมีสิ่งที่อยู่ภายในไม่สามารถวัดหรือประเมินได้โดยตรง ได้แก่ บทบาททางสังคม ภาพพจน์ที่รับรู้ด้วยตนเอง อุปนิสัย แรงกระตุ้นเป็นสิ่งที่อยู่ภายใน

1.4 ประเภทของสมรรถนะ

วาสนา แสงงาม (2552, หน้า 112) ได้จำแนกสมรรถนะเป็น 5 ประเภท คือ ด้านความรู้ที่นำมาจัดการสอน ด้านบุคลิกภาพและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านเจตคติ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวบ่งชี้แต่ละด้านแล้วเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนการสอน

ชูชัย สมितिไกร (2552, หน้า 30 - 31) จำแนกสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีเหมือนกันทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสายงานใด หรือระดับตำแหน่งใดก็ตาม
2. สมรรถนะตามสายงาน (Functional Competency) คือ สมรรถนะที่เป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามสายงานหนึ่งๆ
3. สมรรถนะตามบทบาท (Role Competency) คือ สมรรถนะที่บุคคลในระดับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 25) กล่าวไว้ว่า สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสังเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะครู สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ
 - 1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน
 - 1.2 การบริการที่ดี
 - 1.3 การพัฒนาตนเอง
 - 1.4 การทำงานเป็นทีม
 - 1.5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู
2. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6

สมรรถนะ คือ

- 2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
- 2.2 การพัฒนาผู้เรียน
- 2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน
- 2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 2.5 ภาวะผู้นำครู
- 2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการ

เรียนรู้

จากการศึกษาประเภทของสมรรถนะ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า มีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้จัดแบ่งประเภทของสมรรถนะไว้อย่างหลากหลาย โดยสรุปสามารถแบ่งสมรรถนะออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก เป็นคุณลักษณะที่ทุกคนในองค์กรจำเป็นต้องมี ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร
2. สมรรถนะตามสายงาน เป็นคุณลักษณะที่ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ ในแต่ละสาขาวิชาชีพ ควรมีเพื่อให้งานสำเร็จและได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ
3. สมรรถนะการบริหารจัดการ เป็นความสามารถในการบริหารจัดการมีได้ทั้งระดับผู้บริหารและระดับพนักงานขององค์กร โดยแตกต่างกันไปตามบทบาทและหน้าที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้งานสำเร็จและสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร
4. สมรรถนะส่วนบุคคล เป็นความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคน ซึ่งคนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้

5. สมรรถนะเชิงเทคนิค คือ ทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นในการนำไปปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จโดยจะแตกต่างกันตามลักษณะงาน
6. สมรรถนะองค์การ คือ ความสามารถพิเศษที่มีเฉพาะในองค์กรนั้นเท่านั้น
7. สมรรถนะเฉพาะงาน (job competencies) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ความเชื่อ และอุปนิสัย ที่สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะตัว ความรู้หรือทักษะพื้นฐานที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการทำงาน

1.5 สมรรถนะครู

ศูนย์ซีมีโออินโนเทค (2552, อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, ออนไลน์) ได้กำหนดกรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 เป็นกรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียที่ได้จากการศึกษาวิจัยของศูนย์ซีมีโออินโนเทค (SEAMEO INNOTECH) ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับภูมิภาคว่าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของซีมีโอ (SEAMEO INNOTECH) ครั้งที่ 52 ที่จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 29 กันยายน - 1 ตุลาคม 2552 โดยมีนางศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ได้เห็นชอบกรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดย Erlinda ผู้อำนวยการศูนย์ซีมีโอ อินโนเทค ได้กำหนดเกณฑ์การวัดและพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวแก่ครูผู้สอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ จากการวิจัยพบว่าสมรรถนะหลัก (Competency) ของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วย 11 ด้าน ดังนี้

1. การเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน
2. การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
3. การพัฒนาและใช้ทรัพยากรสำหรับการเรียนการสอน
4. การพัฒนาทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูง
5. การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้
6. การส่งเสริมค่านิยมด้านศีลธรรมและจริยธรรม
7. ส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและทักษะวิชาชีพแก่ผู้เรียน
8. การวัดและประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน

9. การพัฒนาด้านวิชาชีพ

10. การสร้างเครือข่ายกับผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน

11. การจัดสวัสดิการและภารกิจแก่นักเรียน

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2552, ออนไลน์) ได้ดำเนินการจัดทำโมเดลสมรรถนะ (Competency Model) สำหรับผู้บริหารการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตำแหน่งศึกษานิเทศก์และตำแหน่งครู ขึ้นในปี 2551 เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งเป็นต้นแบบในการจัดทำโมเดลสมรรถนะ ของกลุ่มตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้ทำโมเดลสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teacher and Educational Personnel Competency Model : NIDTEP Thailand) โครงสร้างสมรรถนะตำแหน่งครู ประกอบด้วย 9 สมรรถนะ ดังนี้

1. การออกแบบการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน (Learning Design and Learners Development) หมายถึง ความสามารถออกแบบการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน พัฒนาหลักสูตรกำหนดแผนกิจกรรม เลือกใช้ สร้างพัฒนาสื่อนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประเมินการเรียนรู้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพการ สุขภาพจิต ปลูกฝังการเป็นประชาธิปไตยความภาคภูมิใจในความเป็นไทยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพตามธรรมชาติของผู้เรียน

2. การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หมายถึง ความสามารถบริหารจัดการชั้นเรียน จัดบรรยากาศการเรียนการสอนการเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนา ใช้ทรัพยากรนวัตกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุด จัดทำข้อมูลสารสนเทศประจำชั้น ประจำวิชา รวมทั้งกำกับดูแลชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

3. การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (Caring and Helping Learners) หมายถึง ความสามารถจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน รวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล คัดกรอง จัดกลุ่มช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมและป้องกันแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามธรรมชาติของคน

4. จริยธรรม (Integrity) หมายถึง ความสามารถครองตน ครองคน ครองงานถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ กฎหมายเพื่อให้เป็น

แบบอย่างที่ดีแก่สังคมและสร้างศรัทธาในวิชาชีพ

5. การสั่งสมความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Expertise) หมายถึง ความสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้มาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีมาพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญทางวิชาการและวิชาชีพ จนเกิดสัมฤทธิ์ผลเชิงประจักษ์เป็นแบบอย่าง เป็นที่ยอมรับต่อเพื่อร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

6. การสื่อสารและจูงใจ (Communication and Influencing) หมายถึง ความสามารถสื่อถึงบุคคลอื่น เขียน พูดโน้มน้าวจูงใจ ใช้วิธีการหรือสื่อต่างๆ รวมถึงทำให้บุคคลอื่นประทับใจ สนับสนุนความคิดและแนวทางของตน เพื่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

7. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Applied Technology for Learning Management) หมายถึง ความสามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้สร้างพัฒนาและเลือกนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งกำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้ (Community Collaboration for Learning Management) หมายถึง ความสามารถติดต่อประสานงาน สร้างความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ดี เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ชักจูงโน้มน้าวผู้ปกครอง ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ให้เห็นด้วย ยอมรับ เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจ สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและตามธรรมชาติของผู้เรียน

9. การประเมินผลและติดตามผลการจัดการเรียนรู้ (Assessing and Monitoring Learning Management) หมายถึง ความสามารถออกแบบ วางแผน สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลรวมทั้งติดตามผลการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 2 – 15) ได้กำหนดกรอบการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากแนวคิดของ McClelland นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard โดยการวิเคราะห์ สมรรถนะครู ประกอบด้วย เจตคติ ค่านิยมความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็น สำหรับการปฏิบัติงานตามภารกิจงานในสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สรุป สมรรถนะครู ไว้ว่า ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำ

สายงาน ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก หมายถึง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 การบริการที่ดี หมายถึง ความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการและการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

1.3 การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

1.4 การทำงานเป็นทีม หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธ์ภาพของสมาชิก ตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคมเพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู

2. สมรรถนะประจำสายงาน หมายถึง การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัดประเมินผล การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.2 การพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝัง

คุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึง การจัดบรรยากาศการ

เรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียนหรือประจำวิชา การกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้นหรือรายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน

2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หมายถึง

ความสามารถในการทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวม ประมวลหาข้อสรุปอย่างมีระบบและนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์องค์กรหรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

2.5 ภาวะผู้นำครู หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดง

ถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัด

2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการ

เรียนรู้ หมายถึง การประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

Department of Education and Training (2004, อ้างถึงใน สุตามาส ศรีนอก, 2552, หน้า 28) ได้มุ่งมั่นส่งเสริมวิชาชีพครูในโรงเรียน การวิจัยของกรมส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมเป็นสิ่งยืนยันได้ว่า ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียน กรอบสมรรถนะสำหรับครู (Competency Framework for Teachers) เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและเอื้อต่อการพัฒนาผลลัพธ์ของนักเรียน กรมส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรม (Department of Education and Training) ได้กำหนดกรอบสมรรถนะสำหรับครู (Competency Framework for Teachers) ประกอบไปด้วย คุณลักษณะวิชาชีพ ความรู้วิชาชีพและปฏิบัติการวิชาชีพ โดยกำหนดสมรรถนะครูออกเป็น 5 ด้าน และกำหนดมาตรฐานสมรรถนะออกเป็น 3 ระยะ

(Department of Education and Training, 2004) ดังนี้

1. อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน (Facilitating Student Learning) มาตรฐานสมรรถนะออกเป็น 3 ระยะดังนี้

1.1 จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ตามจุดมุ่งหมายและเหมาะสม

1.2 จัดรูปแบบการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์

การสอน

1.3 ใช้ระยะกลยุทธ์การสอนที่แบบอย่างและเทคนิคที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่มหรือการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มการตอบสนองสูงและครอบคลุม

2. การประเมินและการรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียน (Assessing and Reporting Student Learning Outcomes) มาตรฐานสมรรถนะออกเป็น 3 ระยะดังนี้

2.1 ติดตาม ประเมินผล บันทึกและรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 ประยุกต์ใช้ระบบของการประเมินผลและรายงานกลยุทธ์ที่สัมพันธ์เพื่อความสำเร็จของผลการเรียนรู้

2.3 ใช้กลยุทธ์การประเมินผลและการรายงานที่คุณภาพสูงและครอบคลุมอย่างต่อเนื่อง

3. มีส่วนร่วมในการเรียนรู้วิชาชีพ (Engaging in Professional Learning) มาตรฐานสมรรถนะออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1 สะท้อนผลประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพวิชาชีพ

3.2 สนับสนุนพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

3.3 ให้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิชาชีพที่หลากหลายซึ่งจะส่งเสริมการสะท้อนตนเองและการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้

4. มีส่วนร่วมในนโยบายหลักสูตรและการริเริ่มโครงการในสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Participating in Curriculum Policy and Other Program Initiatives in an Outcomes-focused Environment) มาตรฐานสมรรถนะออกเป็น 3 ระยะดังนี้

4.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหลักสูตรและโปรแกรมการทำงานเป็นทีมอื่นๆ

4.2 ให้การสนับสนุนนโยบายหลักสูตรหรือโปรแกรมทีมอื่นๆ

4.3 ภาวะผู้นำในโรงเรียนกำหนดให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา

กระบวนการโรงเรียนรวมถึงการวางแผนหลักสูตรและการกำหนดนโยบาย

5. สร้างหุ้นส่วนภายในชุมชนโรงเรียน (Forming Partnerships within the School Community) มาตรฐานสมรรถนะออกเป็น 3 ระยะดังนี้

5.1 ความร่วมมือกับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครองและผู้ดูแลอื่นๆ

5.2 สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมกับกลุ่มสมาชิกชุมชนโรงเรียน

5.3 อำนวยความสะดวกในการทำงานเป็นทีมภายในชุมชนโรงเรียน

Turkish Republic Ministry of National Education (2006, p. 4 – 7) ได้กำหนดสมรรถนะครูในสาธารณรัฐตุรกี ดังนี้

1. ค่านิยมวิชาชีพ การพัฒนาวิชาชีพ (Personal and Professional Values Professional Development) คือ ครูจะต้องเรียนรู้นักเรียน พยายามพัฒนานักเรียนให้ได้รับการเรียนรู้ในระดับสูงโดยคำนึงถึงความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม และความสนใจของนักเรียน โดยพฤติกรรมครูจะมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียน ครูมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยการประเมินตนเอง การค้นหาข้อมูลใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง และพัฒนาสถาบันได้

2. การรู้จักนักเรียน (Knowing the Student) คือ ครูต้องรู้คุณลักษณะ ความสนใจ และความต้องการของนักเรียน เข้าใจพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียน

3. การสอนและกระบวนการเรียนรู้ (Teaching and Learning Process) คือ ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนา

4. ติดตามและประเมินผลการเรียนรู้และการพัฒนา (Monitoring and Evaluation of Learning and Development) คือ ครูประเมินการพัฒนาและความสำเร็จของนักเรียนในด้านการเรียนรู้ ครูทำการประเมินผลและการประเมินผลโดยนักเรียนประเมินตนเอง ครูใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนโดยขยายผลไปยังนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูอื่นๆ

5. สร้างความสัมพันธ์ทางสังคม โรงเรียน และครอบครัว (School, Family and Society Relationships) คือ ครูรู้ธรรมชาติ ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม และภาวะเศรษฐกิจในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ครูส่งเสริมให้ครอบครัวและสังคมมีส่วนร่วม

ในกระบวนการฝึกอบรมและกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน

6. ความรู้ด้านหลักสูตรและเนื้อหา (Knowledge of Curriculum and Content) คือ ครูมีความรู้ นำคุณค่าพื้นฐานและหลักการไปปฏิบัติตามที่ระบบการศึกษา แห่งชาติตราบเท่า กำหนดไว้บนพื้นฐานและแนวทางเป้าหมายหลักการและเทคนิคของการเรียน การสอนที่ The American College Personnel Association (ACPA) (2008, ออนไลน์) ได้สรุป สมรรถนะวิชาชีพไว้ในรายงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับความสามารถในการมีอาชีพ ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพทั้งหมด 8 สมรรถนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือ (Advising and Helping) คือ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการให้การสนับสนุน แนะนำแนวทาง สะท้อนผล ดิชม และชี้แนะรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

6.2 การวัดผล ประเมินผล การวิจัย (Assessment, Evaluation, Research) คือ การออกแบบและการดำเนินการตามวิธีการวัดผล ประเมินผลและการวิจัย ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน ความพึงพอใจ ปัญหาขององค์กรและการพัฒนา การพัฒนาอาชีพและการฝึกอบรมการพัฒนานักศึกษา และปัญหาอื่นโดยใช้ทั้งเทคนิคเชิงปริมาณและคุณภาพ สมรรถนะ นี้ยังรวมถึงความสามารถในการดำเนินการและการวิเคราะห์วิจารณ์และการออกแบบในระดับที่เหมาะสมกับประสบการณ์ของคนและความคาดหวังของงาน

6.3 จริยธรรม (Ethics) คือ การทำความเข้าใจและการใช้มาตรฐานด้านจริยธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

6.4 รากฐานทางกฎหมาย (Legal Foundations) คือ การทำความเข้าใจและประยุกต์ความรู้จากประเด็นทางกฎหมายเพื่อสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ในการทำงานของคน

6.5 ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ (Leadership and Management Administration) คือ ต้องจัดการทรัพยากรทั่วไป จัดการทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาองค์กร

6.6 พหุนิยมและการรวมตัว (Pluralism and Inclusion) คือ ในการศึกษาระดับที่สูงขึ้นนักเรียนย่อมต้องการเพิ่มระดับสมรรถนะที่หลากหลายวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาสถาบันให้มีความหลากหลายวัฒนธรรมจะต้องมีความเข้าใจในกลุ่มที่มีความหลากหลายควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นเดียวกับความเข้าใจในความสำคัญของวัฒนธรรม

6.7 การเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียน (Student Learning and Development) คือ ความรู้และความเข้าใจในแนวคิดและหลักการของทฤษฎีการพัฒนาของนักเรียนและความสามารถในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการปรับปรุงและให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ

6.8 การสอน (Teaching) คือ ความรู้และความเข้าใจในแนวคิดและหลักการของการเรียนการสอนและทฤษฎีการฝึกอบรม ประยุกต์ใช้ทฤษฎีเหล่านี้กับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน National Institute of Education, Singapore (2009, อ้างถึงใน สุตามาส ศรีนอก, 2552, หน้า 29) กล่าวถึง สมรรถนะครูภายใต้แนวทางการปฏิบัติงานของครูใน 3 ด้าน คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Professional Practice) ภาวะผู้นำและการจัดการ (Leadership and Management) และ ประสิทธิภาพส่วนบุคคล (Personal Effectiveness) ในการปฏิบัติงานแต่ละด้านประกอบด้วย สมรรถนะหลัก (Core Competency) ดังนี้

6.8.1 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Professional Practice)

ประกอบด้วย 4 สมรรถนะหลัก คือ

6.8.1.1 ดูแล อบรมนักเรียน

6.8.1.2 จัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับนักเรียน

6.8.1.3 จัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับนักเรียนในกิจกรรม

หลักสูตร

6.8.1.4 ปลุกฝังความรู้ในวิชาที่เรียน การคิดไตร่ตรอง การคิดวิเคราะห์ความคิดริเริ่ม การสอนอย่างสร้างสรรค์ และมุ่งเน้นอนาคต

6.8.2 ภาวะผู้นำและการจัดการ (Leadership and Management)

ประกอบด้วย 2 สมรรถนะหลัก คือ

6.8.2.1 เข้าถึงสภาพจิตใจของทุกฝ่าย เข้าใจสภาพแวดล้อมและการพัฒนาอื่นๆ

6.8.2.2 ทำงานกับคนอื่น คือ ร่วมมือกับผู้ปกครอง และการทำงานเป็นทีม

6.8.3 ประสิทธิภาพส่วนบุคคล (Personal Effectiveness)

ประกอบด้วย 1 สมรรถนะหลัก คือ รู้จักตนเองและผู้อื่น คือ ให้นึกถึงใจเขาใจเราแล้วนำมาปรับใช้กับตัวเอง มีความซื่อสัตย์ในตนเองและความรับผิดชอบทางกฎหมาย มีความ

เข้าใจและเคารพในสิทธิ์ของผู้อื่นสุดท้ายคือต้องมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว

General Teaching Council for Northern Ireland (2011, p. 6 – 7) ได้จัด
สมรรถนะวิชาชีพออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ ดังนี้

1. สมรรถนะด้านค่านิยมวิชาชีพและการปฏิบัติ (Professional Values and Practice) คือ ครูควรสร้างความเข้าใจและส่งเสริมค่านิยมหลัก ฟังระลึกถึงค่านิยมหลักและปฏิบัติกรวิชาชีพ

2. สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจวิชาชีพ (Professional Knowledge and Understanding) คือ ครูจะต้องพัฒนาความรู้และความเข้าใจในการอภิปรายร่วมสมัย ทันท่วงทีเหตุการณ์ธรรมชาติ วัตถุประสงค์ของการศึกษา สังคม และแนวนโยบายที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้และดำเนินการแล้ว อีกทั้งครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในพื้นที่การเรียนรู้วิชาที่สอน ประกอบไปด้วย กลวิธีเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และความคิดริเริ่มเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะการคิด การจัดการหลักสูตร วิชาเรียนและความรู้เกี่ยวกับการสอนการสะท้อนผลที่เป็นปัจจุบัน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการมีส่วนร่วมกับเพื่อนร่วมงาน มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน การวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร และสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3. ด้านทักษะวิชาชีพและการประยุกต์ใช้ (Professional Skills and Application) คือ มีการวางแผนและชี้แนะแนวทางการเรียนสำหรับการพัฒนานักเรียน การจัดการเรียนการสอนเป็นมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อผู้เรียน และครูต้องมีการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสม

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO] (2011, p.9) กำหนดกรอบสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูขึ้นมา เพราะเห็นว่าครูยังมีสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอที่จะสามารถสอนนักเรียนได้ ซึ่ง UNESCO ได้กำหนดสมรรถนะไว้ในกรอบ 3 ด้าน คือ ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technology Literacy) ความรู้ในเชิงลึก (Knowledge Deepening) และการสร้างความรู้ (Knowledge Creation) รายละเอียดดังนี้

1. สมรรถนะความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technology Literacy) คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. สมรรถนะความรู้ในเชิงลึก (Knowledge Deepening) คือ การทำให้

นักเรียนได้รับความรู้ในเชิงลึก นำมาประยุกต์ ปรับใช้ได้ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

3. สมรรถนะการสร้างองค์ความรู้ (Knowledge Creation) คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชน นักเรียนนักศึกษา และแรงงาน สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จำเป็นมากขึ้นเพื่อตอบสนองและสังคมที่เจริญรุ่งเรือง

1.6 การสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครู

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครู จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน ซึ่งแสดงรายละเอียดการสังเคราะห์ดังตาราง 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครู

องค์ประกอบของสมรรถนะครู	ศูนย์ศึกษาโศภนเทศ (2552)	สถาบันพัฒนาครู ฯ (2552)	สพฐ. (2553)	Department of Education and Training (2004)	Turkish Republic Ministry of National Education (2006)	The American College Personnel Association (2008)	National Institute of Education, Singapore (2009)	General Teaching Council for Northern Ireland (2011)	UNESCO (2011)	ความถี่-
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน			√	√						2
2. การบริการที่ดี			√							1
3. การพัฒนาตนเอง		√	√	√	√	√				5
4. การทำงานเป็นทีม			√							1
5. จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	√	√	√	√			√		√	6
6. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	√	√	√		√	√			√	6
7. การพัฒนาผู้เรียน		√	√			√				3
8. การบริหารจัดการชั้นเรียน	√	√	√							3

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบของสมรรถนะครู	ศูนย์ภูมิภาคอินทเขต (2552)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2552)	สพฐ. (2553)	Department of Education and Training (2004)	Turkish Republic Ministry of National Education (2006)	The American College Personnel Association (2008)	National Institute of Education, Singapore (2009)	General Teaching Council for Northern Ireland (2011)	UNESCO (2011)	ความถี่
9. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน			√							1
10. ภาวะผู้นำครู			√			√	√			3
11. การอำนวยความสะดวกการจัดการเรียนรู้	√			√						2
12. ทักษะวิชาชีพและการประยุกต์ใช้								√		1
13. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน							√			1
14. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู								√		1
15. การวัดและประเมินผลการศึกษา	√	√		√	√	√				5
16. การสื่อสารและการจูงใจ		√								1

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบของสมรรถนะครู	ศูนย์วิจัยโอดีเนเทค (2552)	สถาบันพัฒนาครู ฯ (2552)	สพฐ. (2553)	Department of Education and Training (2004)	Turkish Republic Ministry of National Education (2006)	The American College Personnel Association (2008)	National Institute of Education, Singapore (2009)	General Teaching Council for Northern Ireland (2011)	UNESCO (2011)	ความ คา-
17. การดูแลช่วยเหลือนักเรียน		√				√				2
18. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้	√	√	√	√	√					5
19. ความรู้และความเข้าใจวิชาชีพ					√			√	√	3
20. การเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน	√									1
21. การพัฒนาทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูง	√									1
22. การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้	√			√						2
23. ส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและทักษะวิชาชีพแก่ผู้เรียน	√									1
24. การจัดสวัสดิการและภารกิจแก่นักเรียน	√									1

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดังนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ และได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดสมรรถนะครูเพื่อนำมาใช้ในงานวิจัย จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครู ผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ได้สมรรถนะครู 5 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
- 2) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู
- 3) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 4) การพัฒนาตนเอง
- 5) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

แต่ละด้านมีรายละเอียดที่จะนำเสนอ ตามลำดับ ดังนี้

1.6.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ธวัช กงเติม (2554, หน้า 6) สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) หมายถึง ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และการนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความสามารถในการสร้างพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร มีการวิเคราะห์และเลือกใช้เทคนิคการสอนใหม่ๆ มีความรู้ด้านการออกแบบการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 9) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

สุดามาส ศรีนอก (2557, หน้า 6) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การเป็นประชาธิปไตย ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

วรธญา สิงห์ทอง (2559, หน้า 4) สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ออกแบบการ

เรียนรู้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียนอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล สร้างและนำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

จากความหมายของการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การเป็นประชาธิปไตย ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

1.6.2 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ศูนย์ซีมีโออินเทค (2552, อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, ออนไลน์) กล่าวว่า การส่งเสริมค่านิยมด้านศีลธรรมและจริยธรรมประกอบด้วย 1) กำหนดหลักเกณฑ์จริยธรรมวิชาชีพของครูในแต่ละประเทศ 2) ยกย่องและสร้างหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมวิชาชีพครู และ 3) ให้ความรู้แก่ผู้เรียนและครูผู้ช่วยสอนในเรื่องค่านิยมจริยธรรมและศีลธรรม

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2552, ออนไลน์) กล่าวว่า จริยธรรม (Integrity) หมายถึง ความสามารถของตน ครองคน ครองงานถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ กฎหมายเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม และสร้างศรัทธาในวิชาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 9) กล่าวว่า จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม เพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู

สุตามาส ศรีนอก (2557, หน้า 6) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม เพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู มีความรัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน มีวินัยและความรับผิดชอบ

General Teaching Council for Northern Ireland (2011, p.11) กล่าวว่า สมรรถนะด้านค่านิยมวิชาชีพและการปฏิบัติ (Professional Values and Practice) คือ ครูควรสร้างความเข้าใจและส่งเสริมค่านิยมหลัก ฟังระลึกถึงค่านิยมหลักและปฏิบัติการศึกษา

จากความหมายของจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ฟังช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม มีความรัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน

1.6.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สุรเดช อนันตสวัสดิ์ (2554, หน้า 12) กล่าวว่า การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย สารความรู้ที่กำหนด คือ 1) หลักการและเทคนิคการวัดประเมินผลทางการศึกษา 2) การสร้างและการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา 3) การประเมินตามสภาพจริง 4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน 5) การประเมินภาคปฏิบัติ 6) การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม สมรรถนะที่กำหนด คือ สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริงและสามารถประเมินผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (2552, ออนไลน์) กล่าวว่า การประเมินผลและติดตามผลการจัดการเรียนรู้ (Assessing and Monitoring Learning Management) หมายถึง ความสามารถ ออกแบบ วางแผน สร้างและพัฒนาเครื่องมือ วัด ประเมินผลรวมทั้งติดตามผลการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการจัดการเรียนรู้

สุตามาส ศรีนอก (2557, หน้า 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

หมายถึง ความสามารถในการวัดและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง การวางแผน ออกแบบ สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวัดประเมินผล รวมทั้งติดตามผลการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการจัดการเรียนรู้

วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์ (2559, หน้า 8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้ การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง และการนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

จากความหมายของการวัดและประเมินผลการศึกษา ที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการศึกษา คือ ความสามารถในการวัดและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง การวางแผน ออกแบบ สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวัดประเมินผล รวมทั้งติดตามผลการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการจัดการเรียนรู้

1.6.4 การพัฒนาตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 9) กล่าวว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

สุตามาส ศรีนอก (2557, หน้า 6) การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีมาพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญทางวิชาการและวิชาชีพ เป็นที่ยอมรับต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ธวัช กงเต็ม (2554, หน้า 6) สมรรถนะการพัฒนาตนเอง (Self-Development) หมายถึง ครูศึกษาค้นคว้า หาความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพทั้งด้านการศึกษาต่อการอบรม การประชุมสัมมนา มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองทั้งในและนอกสถานศึกษา และการส่งเสริมให้มี

การศึกษาคุณภาพด้วยกระบวนการเทียบเคียง (Benchmarking)

จากความหมายของการพัฒนาตนเอง และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาตนเอง คือ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการ และวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีมาพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญทางวิชาการและวิชาชีพเป็นที่ยอมรับเพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.6.5 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 9) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียน

ธวัช กงเต็ม (2554, หน้า 6) กล่าวว่า สมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship & Collaborative-Building for Learning Management) หมายถึง การให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ที่ดีระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ มีวิธีการ แนวทางปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

สุดามาส ศรีนอก (2557, หน้า 6) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้หมายถึง ความสามารถในการประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและตามธรรมชาติของผู้เรียน

วรธญา สิงห์ทอง (2559, หน้า 5) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ประสานความร่วมมือที่ดี ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้

จากความหมายของการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ คือ ความสามารถในการประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและตามธรรมชาติของผู้เรียน

2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะของผู้เรียน

2.1 ความหมายของทักษะ

นักวิชาการและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของทักษะไว้แตกต่างกันออกไป ดังนี้

สุริยาพร ชูเลิศ (2550, หน้า 6) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิด การตัดสินใจกับสถานการณ์ต่างๆ การรู้จักตนเอง และควบคุมตนเอง ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้องสามารถจัดการกับความต้องการปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ รอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสันติ

สกล วรเจริญศรี (2550, หน้า 9) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการหรือแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ทักษะด้านสังคม ทักษะด้านการคิด และทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กฤษณา ปัญญา (2552, หน้า 6) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถพื้นฐานที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันของบุคคล เป็นความสามารถที่ประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะทำให้บุคคลมีความพร้อมที่จะเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของทักษะที่นักวิชาการกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของทักษะ ได้ว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการจัดการตนเองและสภาพแวดล้อม เพื่อให้ตนเองสามารถปรับตัวดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้กำหนดทักษะชีวิตแตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 9) ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตสำคัญที่จะเพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับเด็กในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวของผู้เรียนในอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุและข้อมูลที่ถูกต้อง ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเสี่ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์

4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ได้รับความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างความสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559, หน้า 10 - 16) โลกยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลิกผัน รุนแรง และคาดไม่ถึงต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นคนในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว การสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม จะใช้กระบวนการ Project-Based Learning : PBL โดยเริ่มจากการนำบริบท สภาพแวดล้อมเป็น

ตัวการสร้างแรงกดดันให้นักเรียนตั้งคำถามอยากครูให้มากตามประสบการณ์พื้นฐานความรู้ที่สั่งสมมา และตั้งสมมติฐานคำตอบตามพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของตนเองที่ไม่มีความกลัวหรือผิด นำไปสู่การแลกเปลี่ยนประเด็นความคิดเห็นกับกลุ่มเพื่อน เพื่อสรุปหาสมมติฐานคำตอบที่มีความน่าจะเป็นไปได้มากที่สุด โดยมีการพิสูจน์ยืนยันสมมติฐานคำตอบจากการไปสืบค้น รวบรวมความรู้จากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ มาสนับสนุน หรือโต้แย้งได้เป็นคำตอบที่เรียกว่าองค์ความรู้ เรียกว่าการเรียนรู้แก่นวิชา ซึ่งไม่ใช่เป็นการจดจำแบบผิวเผิน แต่การเรียนรู้หรือทฤษฎีความรู้จะสามารถเอาไปเชื่อมโยงกับวิชาอื่นๆ เกิดแรงบันดาลใจอยากพัฒนางาน สร้างผลงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่เรียกว่าความคิดเชิงสร้างสรรค์ นำทฤษฎีความรู้มาสร้างกระบวนการและวิธีการผลิตสร้างผลงานใหม่ที่อย่างชัดเจน ตั้งแต่การเรียบเรียงความคิดและมุมมอง สื่อสารเข้าใจง่ายในหลายแบบ ทั้งการพูด เขียน การฟังอย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำไปถ่ายทอดสื่อสารกับผู้อื่นได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เคารพและให้เกียรติผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่นและช่วยเหลือประนีประนอมเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกับผู้ร่วมงาน และเห็นคุณค่าของบทบาทของเพื่อนร่วมงาน ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถของผู้เรียนในการกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นทักษะทางด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนหรือกระทำบ่อยๆ ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หมายถึง นักเรียนต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว สามารถสร้างผลงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่เรียกว่าความคิดเชิงสร้างสรรค์ นำทฤษฎีความรู้มาสร้างกระบวนการและวิธีการผลิตผลงานใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคล และสังคมที่เรียกว่าพัฒนานวัตกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา หมายถึง การมีวิจารณญาณและการตัดสินใจ ที่สามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลหลักฐาน การโต้แย้ง การอ้างอิง และความน่าเชื่อถือ วิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินความเห็นประเด็นหลักๆ สังเคราะห์และเชื่อมโยงระหว่างสารสนเทศกับข้อโต้แย้ง แปลความหมายของสารสนเทศและสรุปพื้นฐานของการวิเคราะห์ และตีความและทบทวนอย่างจริงจังในด้านความรู้และกระบวนการ

1.2 การสื่อสารและความร่วมมือ หมายถึง การมีทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน ตั้งแต่การเรียบเรียงความคิดและมุมมอง สื่อสารเข้าใจง่ายในหลายแบบ ทั้งการพูด เขียน การฟังอย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำไปถ่ายทอดสื่อสารกับผู้อื่นได้

สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เคารพและให้เกียรติผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่นและช่วยเหลือ ประนีประนอมเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกับผู้ร่วมงาน และเห็นคุณค่าของบทบาทของเพื่อร่วมงาน

1.3 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม หมายถึง การคิดอย่าง สร้างสรรค์ที่ใช้เทคนิคสร้างมุมมองอย่างหลากหลาย มีการสร้างมุมมองที่แปลกใหม่อาจ เป็นการปรับปรุงพัฒนาเพียงเล็กน้อย หรือทำใหม่ที่แหวกแนวไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดอย่างสร้างสรรค์

2. ทักษะชีวิตและงานอาชีพ หมายถึง การเรียนรู้ที่จะปรับตัวได้อย่าง ดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลง หรือมีภัยคุกคามได้อย่างชาญฉลาด สามารถนำความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย มาทำความเข้าใจ ต่อบรอง สร้างดุลยภาพและทำให้งานลุล่วง มีการริเริ่มการพัฒนาทักษะอาชีพ แสดงความเอาใจใส่จริงจังต่อการเรียนรู้ และทบทวน ประสบการณ์ในอดีต เพื่อคิดหาทางพัฒนาในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว หมายถึง ทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งต้องทำเพื่อบรรลุเป้าหมาย แบบมีหลักการและไม่เลื่อนลอยภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.2 การริเริ่มสร้างสรรค์และกำกับดูแลตนเองได้ หมายถึง ทักษะ ที่สำคัญมากในการทำงานและดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการกำหนดเป้าหมาย โดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีความสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะ สั้นที่เป็นเชิงยุทธวิธี และเป้าหมายระยะยาวที่เป็นเชิงยุทธศาสตร์ มีการคำนวณ ประสิทธิภาพการใช้เวลากับการจัดการภาระงาน การทำงานต้องทำสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงาน ติดตามผลงาน และลำดับความสำคัญของงานได้เอง

2.3 ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม หมายถึง ทักษะที่ทำให้ คนสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมและผู้คนที่ความแตกต่างหลากหลาย ได้อย่างไม่แปลกแยก ทำให้งานสำเร็จ เกิดการทำงานในทีมที่แตกต่างกันหลากหลายอย่าง ให้ได้ผลดี มีการเคารพความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม

2.4 การเป็นผู้สร้างผลงานหรือผลผลิตและความรับผิดชอบเชื่อถือ ได้ หมายถึง การกำหนดขั้นตอนวิธีการทำงานในการสร้างชิ้นงาน ผลงาน หรือผลิตภัณฑ์ อย่างมีหลักการตามทฤษฎีความรู้ที่ต้องมีทักษะความชำนาญการ ซึ่งเป็นเรื่องของการจัด การโครงการ ที่มีการกำหนดเป้าหมายและวิธีการบรรลุเป้าหมายภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่

โดยการกำหนดลำดับความสำคัญ วางแผนการจัดการผลิตภัณฑ์และผลงาน ที่ได้จากการผลิตต้องมีคุณภาพ

2.5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ หมายถึง ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาท จากการรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อการทำงานแบบประสานสอดคล้องเป็นคณะทำงาน และรับผิดชอบต่อสร้างเครือข่ายร่วมมือแบบพันธมิตรการทำงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายของผลงานร่วมกัน

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี หมายถึง การรู้เท่าทันสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ การรู้ทันเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการเท่าทันไม่ตกอยู่ภายใต้การถูกชักจูง ชวนเชื่อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การรู้เท่าทันสารสนเทศ หมายถึง การรับรู้คำบอกเล่าจากเพื่อน ผู้อื่น รวมถึงครูผู้สอน หรือแม้แต่สมมติฐานคำตอบที่หาหรือกันในกลุ่มอภิปราย เป็นเพียงความคิดเห็นที่รอการพิสูจน์ ยืนยันคำตอบที่เป็นจริงจากสารสนเทศที่ได้จากการสืบค้น รวบรวมจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ มีทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลสารสนเทศ และทักษะในการใช้อย่างสร้างสรรค์

3.2 การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง การวิเคราะห์ประสงค์ของตัวสื่อ และวิธีการผลิตสื่อ มีการตรวจสอบแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และรู้เท่าทันการมีอิทธิพลของสื่อว่าส่งผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมอย่างไร และมีข้อขัดแย้งต่อจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

3.3 การรู้เท่าทันเทคโนโลยี หมายถึง ทักษะความเท่าทันด้านเทคโนโลยี รู้จักผลิตใช้และนำไปแลกเปลี่ยนใช้ในเวทีการค้า เกิดการสร้างรายได้ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ให้เกิดการสืบค้น การวิจัย การจัดระบบ การประเมินและสื่อสารสนเทศมากกว่าที่จะใช้เพื่อความบันเทิง

วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 16 – 21) ความท้าทายด้านการศึกษาศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลก นั่นคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียน

การสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ซึ่ง ได้กล่าวถึง ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ

2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้านเทคโนโลยี

3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงาน ในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ คือ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

UNESCO (2002, อ้างถึงใน สกส วรเจริญศรี, 2550, หน้า 42) ได้แบ่งทักษะชีวิตออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสามารถทางความคิด (Cognitive Abilities) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะรู้ (Learning how to know) โดยแบ่งออกเป็น 2 ทักษะ คือ

1.1 ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Decision Making and Problem) ประกอบด้วย ทักษะในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การประเมินผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของพฤติกรรมในปัจจุบันสำหรับตนเองและผู้อื่น การกำหนดทางเลือกต่างๆ ในการแก้ปัญหา ทักษะการวิเคราะห์เกี่ยวกับอิทธิพลของค่านิยมและเจตคติของตนเองและบุคคลอื่นต่อแรงจูงใจ

1.2 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skills) ประกอบด้วย การวิเคราะห์กลุ่มเพื่อนและอิทธิพลของสื่อต่างๆ การวิเคราะห์เจตคติ ค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคมและความเชื่อและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อตนเอง

2. ด้านความสามารถส่วนบุคคล (Personal Abilities) เป็นความสามารถ

ในการเรียนรู้ที่จะเป็น (Learning to be) โดยแบ่งออกเป็น 3 ทักษะ คือ

2.1 ทักษะการเพิ่มการควบคุมภายในตนเอง (Skills for Increasing Internal Locus of Control) ประกอบด้วย ทักษะการสร้างเชื่อมั่น และความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง รวมถึงการตระหนักรู้ในสิทธิ ค่านิยม เจตคติ จุดแข็งและจุดอ่อน ทักษะในการกำหนดเป้าหมาย ทักษะในการดูแลตนเอง และทักษะในการประเมินตนเอง

2.2 ทักษะการจัดการกับความรู้สึก (Skills for Management Felling) ประกอบด้วย การจัดการความโกรธ การจัดการกับความวิตกกังวล และความเศร้าหรือผิดหวัง ทักษะการเผชิญสำหรับการจัดการกับความสูญเสียและความทุกข์

2.3 ทักษะการจัดการความเครียด (Skills for Managing Stress) ประกอบด้วย การบริหารเวลา การเพิ่มความคิดทางบวก และการรู้จักเทคนิคการผ่อนคลาย

3. ด้านความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal Abilities) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น แบ่งออกเป็น 5 ทักษะ คือ

3.1 ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication Skills) ประกอบด้วย การสื่อสารทั้งภาษาท่าทางและภาษากาย การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงความรู้สึก การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการรับข้อมูลย้อนกลับ

3.2 ทักษะการปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง (Negotiation and Refusal Skills) ประกอบด้วย การบริหารความขัดแย้งและการเจรจาต่อรอง ทักษะการแสดงออกอย่างเหมาะสม ทักษะการปฏิเสธ

3.3 ทักษะการเห็นอกเห็นใจ (Empathy Skills) ประกอบด้วย ความสามารถที่จะฟังและเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการแสดงถึงความเข้าใจในสิ่งนั้น

3.4 ทักษะการทำงานเป็นทีมและการให้ความร่วมมือ (Cooperation and Teamwork Skills) ประกอบด้วย การแสดงความเคารพในความคิดเห็นของบุคคลอื่น การประเมินความสามารถของบุคคลและการสนับสนุนกลุ่ม

Partnership for 21st Century Skills (2009, อ้างถึงใน สุดามาส ศรีนอก, 2557, หน้า 52) กล่าวถึง ทักษะชีวิตและงานอาชีพ (Life and Career Skills) ว่า

ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ได้แก่

1.1 การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง (Adapt to Change) โดยปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและบริบทตามช่วงเวลาที่กำหนด และปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศของการทำงานในองค์กรที่ดีขึ้น

1.2 เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน (Be Flexible) โดยสามารถหลอมรวมผลสะท้อนของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ให้เกิดผลเชิงบวกกับการทำงาน และมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างความสมดุลและความเสมอภาคอย่างรอบด้าน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ของการทำงาน

2. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ (Initiative and Self-Direction)

ได้แก่

2.1 การจัดการด้านเป้าหมายและเวลา (Manage Goals and Time)

โดยกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจนบนฐานความสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด สร้างความสมดุลในเป้าหมายที่กำหนด (ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว) และใช้เวลาและการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

2.2 การสร้างงานอิสระ (Work Independently) โดยกำกับติดตามจำแนกวิเคราะห์ จัดเรียงลำดับความสำคัญ และกำหนดภารกิจงานอย่างมีอิสระปราศจากการควบคุมจากภายนอก

2.3 เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในตนเอง (Be Self-Directed Learners) โดยมุ่งมั่นสู่ความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านทักษะ ความรู้และขยายผลสู่ความเป็นเลิศ เป็นผู้นำเชิงทักษะขั้นสูง มุ่งสู่ความเป็นมืออาชีพ เป็นผู้นำในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และสามารถสะท้อนผลและเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากอดีตมุ่งสู่เส้นทางแห่งความก้าวหน้าในอนาคต

3. ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) ประกอบด้วย

3.1 ประสิทธิภาพเชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น (Interact Effectively with Others) รอบรู้ในการสร้างประสิทธิภาพ จังหวะเวลาที่เหมาะสมในการฟัง การพูดในโอกาสต่างๆ และสร้างศักยภาพต่อการควบคุมให้เกิดการยอมรับในความเป็นผู้นำ

3.2 การสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ (Work Effectively in Diverse

Teams) โดยยอมรับในข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมและภารกิจงานของทีมงานที่แตกต่างกัน หลากหลายลักษณะ เปิดโลกทัศน์และปลูกจิตสำนึกเพื่อมองเห็นการยอมรับในข้อแตกต่าง สามารถมองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น ฟังระลึกเสมอว่าข้อแตกต่างเชิงสังคม และวัฒนธรรมนั้น สามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นแนวคิดใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นได้ โดยการคิดค้น นวัตกรรมเพื่อการสร้างงานอย่างมีคุณภาพ

4. การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบ (Productivity and Accountability) ประกอบด้วย

4.1 การจัดการโครงการ (Manage Projects) โดยกำหนดเป้าหมาย ให้ชัดเจนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงาน วางแผน จัดเรียงลำดับความสำคัญของงานและ บริหารจัดการให้เกิดผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง

4.2 ผลผลิตที่เกิดขึ้น (Produce Results) โดยสร้างผลผลิตที่มี คุณภาพสูง โดยมีจุดเน้นในด้านต่างๆ ได้แก่ การทำงานทางวิชาชีพที่สุจริต สามารถบริหาร เวลาและบริหารโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นภารกิจงานในเชิงสหกิจ (Multi-tasks) การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน นำเสนอผลงานได้อย่างมีอาชีพ และยอมรับผลผลิตที่เกิดขึ้น ด้วยความชื่นชม

5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) ประกอบด้วย ความเป็นตัวแบบและเป็นผู้นำคนอื่น (Guide and Lead Others) โดยใช้ทักษะ การแก้ไขปัญหาระหว่างบุคคลได้ เพื่อนำพองค์การก้าวบรรลุจุดหมาย เป็นตัวกลาง หรือผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถชี้แนะและนำพองค์การก้าวสู่ผลลัพธ์ที่พึง ประสงค์ยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่างกัน และเป็น แบบอย่างในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผู้อื่นยอมรับ

2.3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ องค์ประกอบของทักษะของผู้เรียน จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน ซึ่งแสดง รายละเอียดการสังเคราะห์ดังตาราง 2

ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน	สพฐ. (2553)	สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย (2559)	วิชาการ พานิช (2555)	Partnership for 21st (2009)	UNESCO (2002)	ความถี่
1. ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	√			√		2
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	√	√	√	√		4
3. ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	√			√		2
4. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	√			√		2
5. ทักษะความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว		√	√			2
6. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพความรับผิดชอบเชื่อถือได้		√	√			2
7. ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ		√	√			2

ตาราง 2 (ต่อ)

54

องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน	สพฐ. (2553)	สำนักบริหารระบบงานที่ได้ปรับปรุง (2559)	วิจาบรรณ (2555)	Partnership for 21st (2009)	UNESCO (2002)	ความถี่
8. ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ		✓	✓	✓		3
9. ทักษะการปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง				✓		1
10. ทักษะชีวิตและอาชีพ		✓	✓	✓	✓	4

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะของผู้เรียน และได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดทักษะของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้ในงานวิจัย จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะของผู้เรียน ผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป ได้ทักษะของผู้เรียน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ 2) ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ แต่ละด้านมีรายละเอียดที่จะนำเสนอ ตามลำดับ ดังนี้

2.3.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 9)

กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะ ข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุและข้อมูลที่ถูกต้อง ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559, หน้า 10 – 16) กล่าวว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดอย่างสร้างสรรค์ที่ใช้เทคนิคสร้างมุมมองอย่างหลากหลาย มีการสร้างมุมมองที่แปลกใหม่อาจเป็นการปรับปรุงพัฒนาเพียงเล็กน้อยหรือทำใหม่ที่แหวกแนวไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดอย่างสร้างสรรค์

สุรียาพร ชูเลิศ (2550, หน้า 6) กล่าวว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการ ตัดสินใจและเลือกปฏิบัติที่เหมาะสม บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องโดยผ่านกระบวนการ ประเมินและกำหนดวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เมื่อเผชิญสถานการณ์

สกล วรเจริญศรี (2550, หน้า 9) กล่าวว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลเพื่อพิจารณาความเสี่ยงในการตัดสินใจ และการประเมินผลของการตัดสินใจ สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้หาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยความเป็นเหตุเป็นผลและการกำหนดแนวทางในการแก

ปัญหาต่างๆ

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาและนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว ประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจ แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

2.3.2 ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559, หน้า 10 - 16) กล่าวว่า ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ หมายถึง การรับรู้คำบอกเล่าจากเพื่อน ผู้อื่น รวมถึงครูผู้สอน หรือแม้แต่สมมติฐานคำตอบที่หารือกันในกลุ่มอภิปราย เป็นเพียงความคิดเห็นที่รอการพิสูจน์ ยืนยัน คำตอบที่เป็นจริงจากสารสนเทศที่ได้จากการสืบค้นรวบรวมจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ มีทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลสารสนเทศ และทักษะในการใช้อย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ประสงค์ของตัวสื่อ และวิธีการผลิตสื่อ มีการตรวจสอบแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และรู้เท่าทันการมีอิทธิพลของสื่อว่าส่งผลต่อความเชื่อและพฤติกรรมอย่างไร และมีข้อขัดแย้งต่อจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่อย่างไร รู้จักผลิตใช้และนำไปแลกเปลี่ยนใช้ในเวทีการค้า เกิดการสร้างรายได้ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ให้เกิดการสืบค้น การวิจัย การจัดระบบ การประเมิน และสื่อสารสนเทศมากกว่าที่จะใช้เพื่อความบันเทิง

สุริยาพร ชูเลิศ (2550, หน้า 6) กล่าวว่า ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ หมายถึง สามารถวิเคราะห์ใช้และจัดการสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ รวมทั้งความสามารถในการใช้สารสนเทศให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ เข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาเจตคตินำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

นันทวัน จันทร์กลีน (2557, หน้า 5 - 6) กล่าวว่า ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ หมายถึง สามารถวิเคราะห์ใช้และจัดการสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่รวมทั้งความสามารถในการใช้สารสนเทศให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ เข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาเจตคตินำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557, ออนไลน์) กล่าวว่า ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ หมายถึง ความรู้พื้นฐานไอซีที (ICT Literacy) คือ ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในบริบทของการเรียนรู้วิชาแกน นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีให้เป็นเพื่อเรียนรู้เนื้อหาและทักษะ และจะได้เรียนรู้ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การใช้ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การผลิตนวัตกรรม และการร่วมมือทำงาน

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาและนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ สามารถวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ รวมทั้งความสามารถในการใช้สารสนเทศให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ เข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูลข่าวสาร นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีให้เป็นเพื่อเรียนรู้เนื้อหาและทักษะ และจะได้เรียนรู้ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การใช้ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การผลิตนวัตกรรม และการร่วมมือทำงานให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ

สกล วรเจริญศรี (2550, หน้า 9 – 10) กล่าวว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการหรือแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ทักษะทางด้านสังคม ทักษะด้านการคิดและทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559, หน้า 10 – 16) กล่าวว่า ทักษะชีวิตและงานอาชีพ หมายถึง การเรียนรู้ที่จะปรับตัวได้อย่างดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลง หรือมีภัยคุกคามได้อย่างชาญฉลาด สามารถนำความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย มาทำความเข้าใจ ต่อบรรณ สร้างดุลยภาพและทำให้งานลุล่วง มีการริเริ่มการพัฒนาทักษะอาชีพ แสดงความเอาใจใส่จริงจังต่อการเรียนรู้ และทบทวนประสบการณ์ในอดีต เพื่อคิดหาทางพัฒนาในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว หมายถึง ทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งต้องทำเพื่อบรรลุเป้าหมายแบบมีหลักการและไม่เลือนล่อยภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. การริเริ่มสร้างสรรค์และกำกับดูแลตนเองได้ หมายถึง ทักษะที่สำคัญมากในการทำงานและดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการกำหนดเป้าหมายโดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม มีความสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะสั้นที่เป็นเชิงยุทธวิธีและเป้าหมายระยะยาวที่เป็นเชิงยุทธศาสตร์ มีการคำนวณประสิทธิภาพการใช้เวลากับการจัดการภาระงาน การทำงานต้องทำสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงาน ติดตามผลงาน และลำดับความสำคัญของงานได้เอง

3. ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม หมายถึง ทักษะที่ทำให้คนสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมและผู้คนที่ความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่แปลกแยก ทำให้งานสำเร็จ เกิดการทำงานในทีมที่แตกต่างกันหลากหลายอย่างให้ได้ผลดี มีการเคารพความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม

4. การเป็นผู้สร้างผลงานหรือผลผลิตและความรับผิดชอบเชื่อถือได้ หมายถึง การกำหนดขั้นตอนวิธีการทำงานในการสร้างชิ้นงาน ผลงาน หรือผลิตภัณฑ์อย่างมีหลักการตามทฤษฎีความรู้ที่ต้องมีทักษะความชำนาญการ ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดการโครงการ ที่มีการกำหนดเป้าหมายและวิธีการบรรลุเป้าหมายภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่ โดยการกำหนดลำดับความสำคัญ วางแผนการจัดการผลิตภัณฑ์และผลงาน ที่ได้จากการผลิตต้องมีคุณภาพ

5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ หมายถึง ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาท จากการรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อการทำงานแบบประสานสอดคล้องเป็นคณะทำงาน และรับผิดชอบต่อสร้างเครือข่ายร่วมมือแบบพันธมิตรการทำงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายของผลงานร่วมกัน

วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 16 – 21) กล่าวว่า ทักษะด้านชีวิตและอาชีพในการดำรงชีวิตและทำงาน ในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ คือ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาและนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการหรือแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ที่จะปรับตัวในการดำรงชีวิต

และทำงาน ในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ เพื่อป้องกันเยาวชนตั้งแต่ระยะก่อนที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในอนาคตได้

3. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 (หนองคาย-บึงกาฬ) ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เพื่อบริการประชาชนให้เป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ความต้องการของหน่วยงานและความต้องการของประชาชนในจังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬ และการบริหารจัดการศึกษาโดยองค์คณะบุคคลบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สำนักงานตั้งอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดหนองคาย ชั้น 3 ถนนมิตรภาพ ตำบลหนองอุมเกาะ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีบริบททั่วไป ดังนี้

1. โครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย 6 กลุ่ม 1 หน่วย ดังนี้

- 1.1 กลุ่มอำนวยการ
- 1.2 กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์
- 1.3 กลุ่มบริหารงานบุคคล
- 1.4 กลุ่มนโยบายและแผน
- 1.5 กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
- 1.6 กลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
- 1.7 หน่วยตรวจสอบภายใน

2. อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น

2.2 วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษาและแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว

2.3 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.4 กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

2.5 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.6 ประสานระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.7 จัดระบบประกันคุณภาพสถานศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.8 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

2.9 ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2.10 ประสาน ส่งเสริม การดำเนินการของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา

2.11 ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ

ทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวง
ศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

2.12 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับภารกิจภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้
ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

3. ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จัดการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษา ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬ

3.1 ข้อมูลโรงเรียนจำแนกตามขนาด

3.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก (1 – 499 คน) จำนวน 31 โรงเรียน

3.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง (500 – 1,499 คน) จำนวน 16

โรงเรียน

3.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ (1,500 – 2,499 คน) จำนวน 9

โรงเรียน

รวม 56 โรงเรียน

4. ทิศทางการพัฒนาการศึกษา

4.1 วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จัดการศึกษา
มัธยมศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐาน
ความเป็นไทย

4.2 พันธกิจ

4.2.1 จัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชาชนวัยเรียน
ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

4.2.2 พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะการดำรง
ชีวิตและทักษะอาชีพ มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาชาติสู่มาตรฐานระดับ
สากล

4.2.3 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาบนพื้นฐานความเป็นไทย
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.2.4 บริหารจัดการระบบคุณภาพโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

4.3 ค่านิยม (SMILE)

4.3.1 S : Service mind หมายถึง มีจิตบริการ

4.3.2 M : Management หมายถึง บริหารจัดการที่ดี

4.3.3 I : International หมายถึง มีความเป็นสากล

4.3.4 L : Life หมายถึง พัฒนาตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

4.3.5 E : Excellence หมายถึง มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

4.4 เป้าประสงค์หลัก

4.4.1 ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และพัฒนาสู่มาตรฐานสากล มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

4.4.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.4.3 สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา

4.4.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีความเข้มแข็งเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสู่ประชาคมอาเซียนและระดับสากล

4.5 ประเด็นกลยุทธ์

4.5.1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตามหลักสูตร และส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สู่มาตรฐานสากล

4.5.2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.5.3 ขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ครอบคลุมและพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ

4.5.4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

4.5.5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเน้นการมีส่วนร่วม

ร่วมจากทุกภาคส่วน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของครูและทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในประเทศเพื่อเป็นแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

สรุद्धิ ยัญลักษณ์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะเพื่อประสิทธิผลขององค์กร โดยเน้นการศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน วิเคราะห์ความแตกต่างของสมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน ประสิทธิภาพขององค์กร ผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับประสิทธิผลขององค์กร โดยพบว่า 1) ตัวแบบสมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 สมรรถนะหลัก สมรรถนะในงานหรือสมรรถนะประจำสายงานจำแนกได้ 20 สมรรถนะ โดยมีสมรรถนะในงานร่วมของกลุ่มงาน 3 สมรรถนะ 2) ความแตกต่างของสมรรถนะหลักและสมรรถนะในงานตามที่คาดหวังกับที่เป็นจริงก่อนพัฒนาตามแผนพัฒนาบุคลากรมีสมรรถนะหลัก 3 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงานทุกสมรรถนะในกลุ่มงานส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยตามที่ เป็นจริงต่ำกว่าระดับที่คาดหวัง ส่วนภายหลังการพัฒนาสมรรถนะหลัก เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือสูงกว่าระดับความคาดหวัง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 3) ความแตกต่างระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานตามที่ เป็นจริงภายหลังการพัฒนาเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน รายการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ประสิทธิภาพขององค์กรการมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านและรายการด้านสูงขึ้น 4) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานภายหลังการพัฒนาทุกด้านและรายการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์กร

ชนาธิป ทั้ยแป (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประยุกต์ใช้การประเมิน

ผลที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ตามระดับความเชี่ยวชาญมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 2) วิเคราะห์ คุณภาพในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในแต่ละระดับความเชี่ยวชาญหรือวิทยฐานะ 3) ศึกษาองค์ประกอบและกระบวนการดำเนินงานของระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนตามระดับความเชี่ยวชาญหรือวิทยฐานะ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและ 4) ศึกษาประสิทธิผลของระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ตามระดับความเชี่ยวชาญของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ 1) สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สามารถแบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะหลัก ได้แก่ สมรรถนะหลักซึ่งประกอบไปด้วย 5 สมรรถนะย่อย ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน จิตบริการ การพัฒนาดตนเอง การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน และประสานความร่วมมือในการทำงานและสมรรถนะตามสายงาน ประกอบไปด้วย 6 สมรรถนะย่อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียนการพัฒนาผู้เรียนความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และความสามารถในการทำวิจัย 2) คุณภาพในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับเชี่ยวชาญพิเศษ คือ มุ่งงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางการศึกษา มีแผนการสอนที่คุณภาพและมีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระมีนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาจากทฤษฎีใหม่ มีคลังเครื่องมือในการวัดผลและเป็นสมาชิกเครือข่ายวิชาการในระดับชาติ รวมทั้งนักเรียนที่สอนมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 คุณภาพในการปฏิบัติงานของครูระดับเชี่ยวชาญ คือ มุ่งงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีแผนการสอนที่มีคุณภาพและมีการบูรณาการภายในกลุ่ม มีนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและแปลกใหม่มีเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพและนำเสนอเชื่อถือและเป็นสมาชิกเครือข่ายทางวิชาการระดับจังหวัด รวมทั้งนักเรียนที่สอนมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 คุณภาพในการปฏิบัติงานของครูระดับชำนาญการพิเศษคือ มุ่งงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นระบบและนำเสนอเชื่อถือ มีแผนการสอนที่มีคุณภาพ มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ มีเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพและเป็นสมาชิกเครือข่ายทางวิชาการระดับเขตพื้นที่ รวมทั้งมีนักเรียนที่สอนมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 คุณภาพในการปฏิบัติงานของครูระดับชำนาญการ คือ มุ่งงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นระบบ มีแผนการสอนที่สอดคล้องหลักสูตรมีนวัตกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่ใช้ในห้องเรียน มีเครื่องมือวัดผลที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องการวัดและเป็นสมาชิกเครือข่ายทางวิชาการใน

ระดับกลุ่มโรงเรียน รวมทั้งมีนักเรียนที่สอนมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และคุณภาพในการปฏิบัติงานของครูระดับปฏิบัติการ คือ มีงานวิจัยในชั้นเรียนง่ายๆ ที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีนวัตกรรมและเครื่องมือวัดผลที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และเป็นสมาชิกเครือข่ายทางวิชาการในระดับสถานศึกษา รวมทั้งมีนักเรียนที่สอนมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 3) ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน มีองค์ประกอบดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการประเมินผลตัวชี้วัดในการประเมินผล เครื่องมือในการประเมินผลผู้ประเมิน ผู้รับการประเมิน และระยะเวลาในการประเมิน ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมการศึกษาถึงตัวชี้วัดที่จะทำการประเมินผลร่วมกับการพิจารณาเกณฑ์คุณภาพของผลลัพธ์ การติดตามการปฏิบัติงานและการประเมินผลลัพธ์ ด้านผลผลิตประกอบด้วย ผลการประเมินผลเป็นรายบุคคลและผลการประเมินผลในภาพรวมสถานศึกษา ด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับ ประกอบด้วย การรายงานผลการประเมินการนำผลการประเมินไปใช้และการผดุงระบบการประเมินผลในองค์กร 4) ผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมและรายองค์ประกอบของระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินคุณภาพของการประเมินตามมาตรฐาน พบว่า ในทุกมาตรฐานมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

อุดมศักดิ์ ฉัตรทอง (2551) ได้ศึกษาสมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคกลางการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคกลางโดยใช้กรอบแนวคิดตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 3 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความสามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม 2) ความสามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ 3) ความสามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 102 คน และหัวหน้างานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) 102 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 204 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 89.22 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถใช้และ

บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านนี้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ความสามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านนี้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3) ความสามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา พบว่าสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในด้านนี้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

มะห์ดี มะดีอราแวง (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี เกี่ยวกับสมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูมีรายละเอียดดังนี้ ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่สอนที่มีประเภทการสอนต่างกัน คือ สอนศาสนา กับสอนสามัญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะครูโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูผู้สอนจากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

นฤป สีบวงษา (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติหน้าที่ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่ไม่

แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มัทนา ทิมมณี (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูสมรรถนะหลัก ได้แก่ ด้านการบริการที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการพัฒนาตนเอง โดยรวมมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริการที่ดีและการทำงานเป็นทีม มีความต้องการสมรรถนะอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครู สมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาผู้เรียนและด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยรวมมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง 3) ผลการเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประเภทวิชาที่สอนและประสบการณ์ในการทำงานมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะโดยรวมแตกต่างกัน

กัญญา ผลเจริญ (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สมรรถนะของครูหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ การทำงานเป็นทีม การบริการที่ดี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การสอน และวุฒิการศึกษา ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ สมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์สอน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

กฤษณา ปัญญา (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีข้อคำถามวัดทักษะชีวิต 3 ด้าน คือ ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ด้านการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา และด้านการจัดการอารมณ์และความเครียดมีลักษณะเป็นแบบกำหนดสถานการณ์ให้เลือกตอบมี 5 ตัวเลือก จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ ซึ่งแบบวัดที่ได้มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ .067 ถึง 1.00 ด้านอำนาจจำแนกรายข้อโดยมีค่าที่ตั้งแต่ 2.257 ถึง 6.000 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า เท่ากับ .7047 และมีความเที่ยงตรงเชิงสภาพมีค่า ตั้งแต่ .503 ถึง .554 และผลการศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัด เชียงราย พบว่า เกินครึ่งมีทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารอยู่ในระดับ ดี ส่วนด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียดเกิน ครึ่งอยู่ในระดับมาก

วิภาวี ศิริลักษณ์ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาทักษะของผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จำนวน 540 คน ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา องค์ประกอบที่ 3 ทักษะด้าน สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสื่อสาร และองค์ประกอบที่ 5 ทักษะชีวิตและอาชีพโดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.85 – 0.98 ซึ่งทุก องค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พิชญา ดีมี และเอื้อมพร หลินเจริญ (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียน ตาม แนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพของ แนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมิน ผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน มีคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

4.3 งานวิจัยต่างประเทศ

Raji (2009, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง แผนผังสมรรถนะครูในการศึกษายุค ที่สามโดยงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าสมรรถนะครูมีความสำคัญมากในสังคมแห่งการ

เรียนรู้ที่คาดหวัง ให้ผู้เรียนมีความสามารถในระดับสูง อย่างไรก็ตามในประเทศอินเดีย การพัฒนาสมรรถนะและแผนผังยังคงเป็นกระบวนการที่ไม่ได้รับความสนใจ วิทยาลัยหญิงแห่งรัฐบาลบาราห์ดีคะซานท์ เป็นสถานที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ประเมินสมรรถนะส่วนบุคคล (EQ) และสมรรถนะทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 110 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าระดับของ EQ อยู่ในระดับดี ระดับสมรรถนะอยู่ในระดับ 3 ซึ่งสูงกว่าระดับที่ต้องการปัญหาที่พบแบ่งออกเป็น 3 ปัญหา โดยปัญหาที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ปัญหาการสอนของครู รองลงมา คือ การใช้คอมพิวเตอร์และทันต่อความรู้ในรายวิชา ส่วนข้อที่มีความสำคัญต่ำที่สุด คือ ที่การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา

Chandler (2009, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองการฝึกฝนความชำนาญ และความแตกต่างของความรู้ ของนักศึกษาจิตวิทยาภุมมา : การประเมินนำร่อง การวิจัยนี้ศึกษาจากแบบจำลองความสัมพันธ์-พฤติกรรม (RBM) เป็นวิธีการในการสอนแรงจูงใจภายในการรับรู้สมรรถนะทางการศึกษา และโปรแกรมสมรรถนะกับนักศึกษาจิตวิทยาภุมมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากนักศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษาในโรงเรียนชั้นนำทางด้านจิตวิทยา แถบตะวันตกใต้ประเทศสหรัฐอเมริกา ประชากรทั้งหมด 26 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจาก 38% ของจำนวนประชากร ซึ่งแต่ละภาคการศึกษามีนักศึกษา จำนวน 10 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง คือ 2 คน โดยคัดเลือกจากความสมัครใจของนักศึกษา และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับทักษะ/ความรู้ทางการศึกษา ทักษะการประเมินผล/การแปลผล ทักษะด้านความรู้/ไวต่อความรู้สึก และการชักนำหรือพฤติกรรมที่ชำนาญ ซึ่งการประเมินตนเองนั้น คือ เชื้อชาติและกิจกรรมการตัดสินใจ การฝึกฝนความชำนาญ คือ ทักษะการแปลผล และความแตกต่างของความรู้ คือ การรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการผสมผสานวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาและภาพรวมของโปรแกรมมีสมรรถนะอยู่ในระดับสูง การรับรู้เรื่องการฝึกฝนความชำนาญมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับความแตกต่างของความรู้ และการประเมินตนเองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับความแตกต่างของความรู้ ถึงแม้ว่าจะเป็นผลการศึกษาแค่เบื้องต้น แต่สามารถนำข้อมูลไปศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเกี่ยวกับแรงจูงใจภายในการรับรู้สมรรถนะทางการศึกษาและโปรแกรมสมรรถนะใน

สาขาจิตวิทยากฎหมาย การศึกษาครั้งต่อไป RBM อาจจะเป็นพื้นฐานในการวัดผลและการประเมินผลกระทบ

Hamdan (2010, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การทดสอบสมรรถนะการสอนของครูชาวมาเลเซียในโรงเรียน เป้าหมายหลักของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาสมรรถนะการสอนและบุคลิกลักษณะเด่นของครู 309 คน จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาในเมืองยะโฮร์บารูห์ ขอบเขตของสมรรถนะที่ศึกษา ประกอบด้วย ทักษะการสอน การให้ความสำคัญกับโรงเรียนนักเรียนและตัวเอง จุดมุ่งหมายของการวิจัย คือ ศึกษาสมรรถนะการสอนของครูในโรงเรียนในด้านต่างๆ ดังนี้ ทักษะการสอน ประสิทธิภาพ ความเป็นมืออาชีพ และการบริหารจัดการในชั้นเรียนวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ศึกษาลักษณะเด่นของสมรรถนะการสอน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการสอนและความสำเร็จของสถานศึกษา และข้อมูลภูมิหลังระหว่างครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากอำเภอต่างๆ ของเมืองยะโฮร์บารูห์ ประเทศมาเลเซีย วิธีดำเนินการวิจัยเป็นแบบพรรณนา โดยใช้การอธิบายปรากฏการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับประชากรจำนวนมาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในเมืองยะโฮร์บารูห์ จำนวน 309 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งทำการทดลองตลอด 4 สัปดาห์ ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2008/2009 แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอน A เป็นข้อมูลทางสถิติ มีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุ เพศ เชื้อชาติ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิและวิชาที่สอน ตอน B เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะครู มีทั้งหมด 45 ข้อ ซึ่งสร้างขึ้นมาเพื่อประเมินลักษณะสมรรถนะของครู 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการให้ความสำคัญกับโรงเรียน นักเรียนและตัวเองทักษะของสมรรถนะ แบ่งเป็น ความรู้ในรายวิชา ความมั่นใจในการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียนการทันต่อข้อมูลข่าวสาร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพในการสอนผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะในการสอนของครูโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.05 แต่ละด้านปรากฏผลดังนี้ ด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ย 4.07 ด้านการให้ความสำคัญกับโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.11 ด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.96 และด้านการให้ความสำคัญกับตัวเอง มีค่าเฉลี่ย 4.05 ความสัมพันธ์ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิงกับสมรรถนะในการสอน โดยภาพรวมสมรรถนะการสอนของครูเพศหญิง มีค่าเฉลี่ย 4.06 ซึ่งสูงกว่าครูเพศชาย ที่มีค่าเฉลี่ย 4.02 แสดงให้เห็นว่าครูเพศหญิงมีสมรรถนะการสอนดีกว่าครูเพศชาย และโดยภาพรวมเพศมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับสมรรถนะด้านที่มีความแตกต่าง คือ ด้านทักษะ

ความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติกับสมรรถนะการสอนโดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน และมีเพียงด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียนเพียงด้านเดียวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์ในการสอนกับสมรรถนะการสอน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้านทักษะและด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างครูคุณวุฒิปริญญาโทและครูคุณวุฒิปริญญาเอกกับสมรรถนะในการสอนโดยภาพรวม ด้านทักษะและด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียน ครูคุณวุฒิปริญญาเอก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูคุณวุฒิปริญญาโท ส่วนด้านการให้ความสำคัญกับตัวเอง ครูคุณวุฒิปริญญาโท มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูคุณวุฒิปริญญาเอก โดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน มีเพียงด้านเดียวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

Myunghee Kang, et al. (2010, p. 157 – 170) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนยุคใหม่ ดำเนินการวิจัยโดยทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คนเพื่อกำหนดกรอบในการศึกษาได้องค์ประกอบหลักในการศึกษา 3 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Cognitive domain) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด Z (Affective domain) และองค์ประกอบด้านสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural domain) ผลการศึกษาพบว่า ตัวบ่งชี้ความสามารถทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนยุคใหม่ที่สร้างขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้าง

Kamisah Osman, Tuan Mastura Tuan Soh and Nurazidawti Mohamad Arsad (2012, p. 38 – 44) ได้ศึกษาการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนสายวิทยาศาสตร์ชาวมาเลเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะศตวรรษที่ 21 ได้องค์ประกอบหลักของทักษะศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ยุคดิจิทัล การคิดเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการสร้างผลผลิต และคุณค่าทางจิตวิญญาณ จากนั้นนำองค์ประกอบที่ได้ไปสร้างแบบวัดทักษะศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่า แบบวัดทักษะศตวรรษที่ 21 มีความตรงเชิงโครงสร้างโดยองค์ประกอบทั้ง 5 สามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ร้อยละ 51.81 และตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และมีความเชื่อมั่นในระดับสูงโดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่

ระหว่าง 0.74 – 0.9

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสมรรถนะของครูผู้สอนที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีความเป็นไปได้ที่สมรรถนะของครูผู้สอนบางประการหรือหลายประการจะมีผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน และจากการสังเคราะห์สมรรถนะของครูผู้สอนพบว่าสมรรถนะของครูผู้สอนที่อาจส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ประกอบด้วยสมรรถนะหลัก (Core – Competency) 5 สมรรถนะ คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) 6 สมรรถนะ คือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้